

MĂSURĂTOAREA INDUSTRIALĂ

A

REZISTENȚELOR

cu metoda

VOLT-AMPERMETRICA

Inginer Ion C. Schileru

BIBLIOTECA CENTRALĂ
UNIVERSITATEA
"POLITEHNICA" TIMIȘOARA

00221867

Măsurătorii
BIBLIOTECA POLITEHNICĂ
TIMIȘOARA

No. de inv. 5736.
Secțiunea 16.g.
No. de intrare
Data

Măsurătoarea industrială a rezistențelor cu metoda:

Volt-Ampermetrică.

Introducere. Ca să măsurăm o rezistență în mod expeditiv, însă aproximativ, avem cunoscuta metoda din cursurile de măsurări electrice: „Metoda Volt-Ampermetrică în montajele Aval și Amonte.”

Cum calculul și măsurarea rezistențelor prin metoda volt-ampermetrică e aproximativ, îmi propun de a determina limitele rezistențelor pe care le putem măsura cu un ampermetru și un voltmetru dat, astfel ca măsurarea să fie efectuată cu o eroare admisă de prescripțiuni și ca o generalizare voi determina un grafic al factorului de corecție, cu care trebuie să înmulțim rezistența calculată și măsurată ca să determinăm rezistența adevărată pe care vom să o măsurăm.

Ca să efectuăm măsurătoarea ne trebuie o sursă de curent continuu: E , un ampermetru: A , un voltmetru: V , un reostat variabil: R , un întrerupător: I .

Fie I și U curentul în amperi citit la ampermetru și tensiunea în volți citită la voltmetru când montajele sunt efectuate ca în fig. I și II. Însemnăm cu R_a , R_v rezistențele interioare în Ohmi ale ampermetrului și voltmetrului, I_v fiind curentul în amperi care trece prin voltmetru.

Fi: X rezistența de măsurat.

Pentru efectuarea măsurătorii între - bunități unul din cele două montaje Aval și Amonte, criteriul de ales fiind mărimea rezistenței de măsurat, după cum se vede mai jos.

Montaj aval

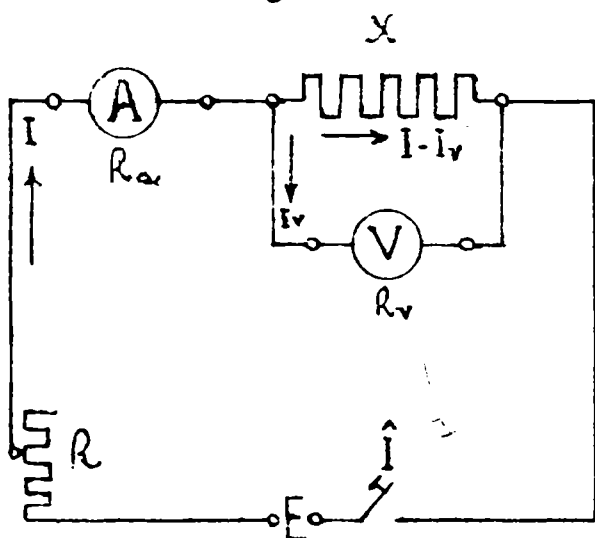

Fig. I

Montaj amonte

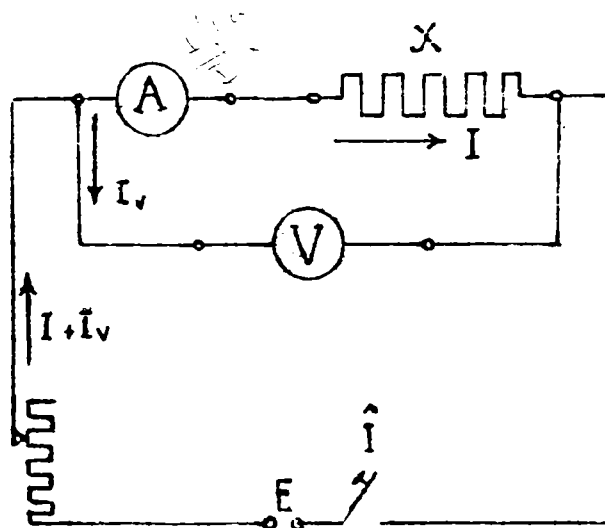

Fig. II.

Studiul montajului Aval. Fig. I.

Insăm cu X_c rezistența calculată și măsurată utilizând montajul aval.

Ovenii în conformitate cu legea lui Ohm:

$$X_c = \frac{U}{I} \quad (1)$$

Oun putut scrie relația (1) neglijind cu- rentul i_v care trece prin voltmtru.

Șoact putem scrie :

$$X = \frac{U}{I - I_v} \quad (2)$$

Rezultă imediat factorul de corecție: K

$$K = \frac{X}{X_c} = \frac{I}{I - I_v} \quad (3)$$

Se observă ușor din relația (3) că factorul de corecție e mai mare decât unitatea, deci rezistența calculată și măsurată X_c e mai mică decât rezistența de măsurat.

Din relația (1) deducem:

$$I = \frac{U}{X_c} \text{ iar din fig. 1: } I_v = \frac{U}{R_v}$$

și atunci relația (3) se transformă în:

$$K = \frac{1}{1 - \frac{X_c}{R_v}} \quad (4)$$

Vedem ușor că factorul de corecție K depinde de R_v și X_c (implicit de U și I) și cum X_c variază cu U și I vom trasa graficul (K, X_c) unde am luat numai porțiunea de rezistențe pozitive.

Prescripțiile în vigoare admit o eroare $\pm 2\%$ pentru măsurători de precizie de: $(0,1 \div 0,2)\%$ și pentru măsurători industriale de: $(0,5 \div 2)\%$.

Ca să determinăm intervalul unde

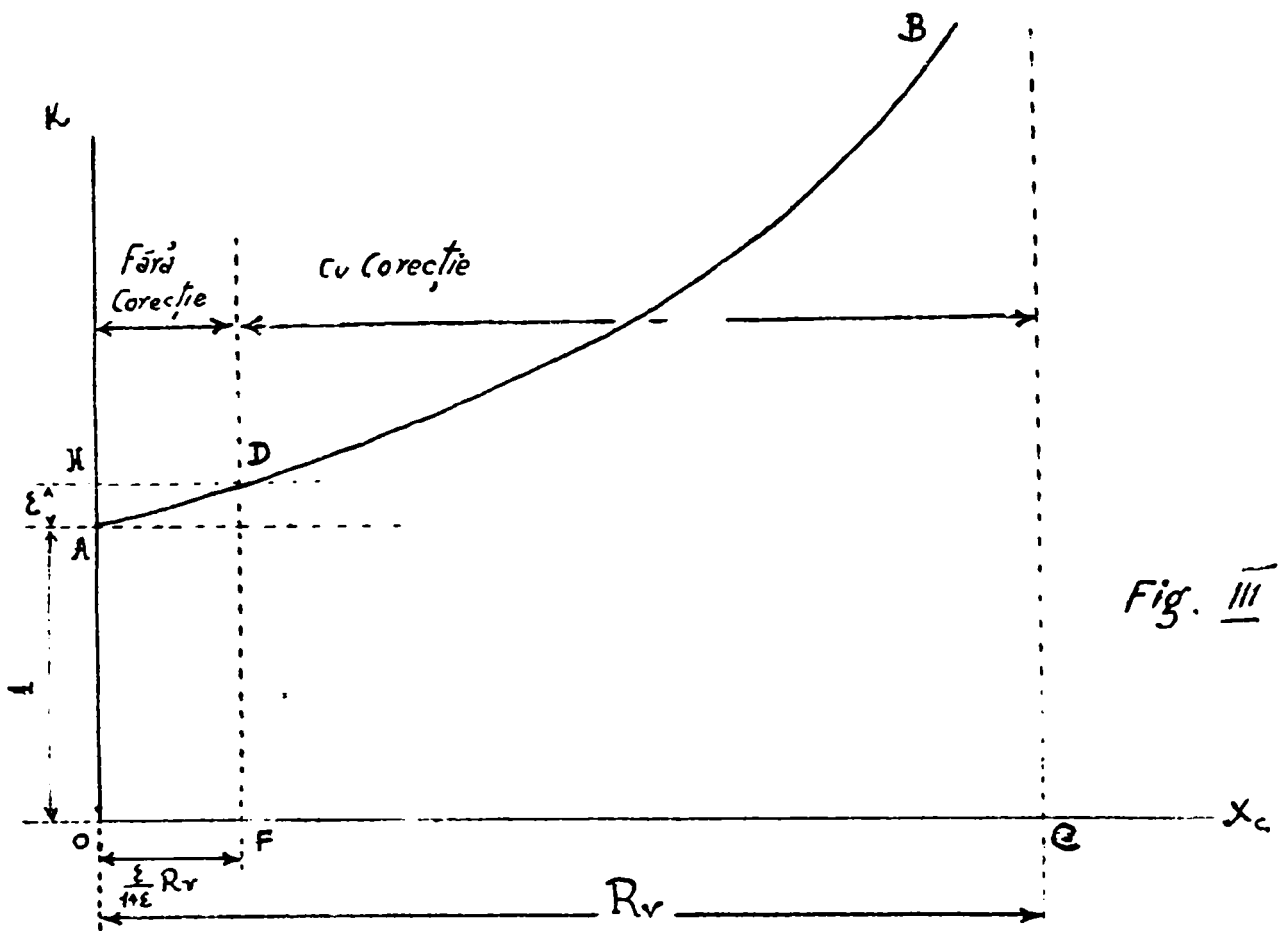

Fig. III

putem măsura rezistențele cu montajul aval comitând eroarea prescrisă ε , înm (Fig III) $OH = 1 + \varepsilon$, OA fiind egal 1 și ducem dreapta HD paralelă cu OX_c care taie curba (K, X_c) în punctul D , ale cărui ordonate sunt OF și FD .

astfel ca:

$$OF = \frac{\varepsilon}{\varepsilon + 1} R_v \quad FD = 1 + \varepsilon \quad (5)$$

Se observă ușor că intervalul în care putem măsura fără corecție, în montajul aval, înșă comitând eroarea ε , este:

$$OF = \frac{\varepsilon}{\varepsilon + 1} R_v ,$$

aceasta evident conform construcției indicată mai sus.

Intervalul în care putem măsura cu corecție este FC căci pentru punctul C avem $X_c = \infty$ și în acest caz $R_v = X_c$.

Se observă ușor deasemenea că OF e o fracțiune $OC = R_v$, deducem: Montajul aval e bine să fie întrebuințat pentru rezistențe mici, căci în urma celor de mai sus pentru rezistențe mici putem lucra în intervalul limitat de eroarea admisibilă.

Aplicație.

Ținem lina cazul unui voltmetru (mili-voltmetru) S. H care poate să măsoare până la U_{max} Volți și are rezistența R_v Ohmi

Admit eroarea $\varepsilon\% = 1\%$

Rezultă din (5) $FD = 1,01$;

$$OF = \frac{0,01}{1,01} R_v \approx \frac{R_v}{100} \text{ Ohmi} \quad (6)$$

$= 2 R_v$

Tabloul 1

U_{max}	$\frac{45}{1000}$	3	15	30	75	150	300
R_v	10	1000	5000	10000	25000	50000	100000
$R_v:100$	0,1	10	50	100	250	500	1000

Din (6) putem enunța :

Cu metoda volt-ampometrică în montajul aval putem efectua o măsurătoare industrială, cu eroare de 1%, fără corecții, dacă rezistența de măsurat este cel mult a suta parte din rezistența voltmetrului întrebuințat.

Procedul e simplu : Facem montajul

aval și efectuăm citirile și calculul; dacă găsim ca rezultat o rezistență a sută parte din rezistența voltmetrului întrebuințat, o luăm ca bună, în caz contrar ne folosim de factorul de corectie dat de graficul Fig. III.

Graficul III e trasat odată pentru totdeauna și-l facem adaptabil oricărui voltmetru întrebuințat, calculând scara încât să avem: $OC = R_v$.

Cum în general în laboratoare $E = 30$ Volți, vedem că pentru voltmetrul întrebuințat limita maximă de măsură a rezistențelor este 100. Ohmi (Tabloul I)

Vedem iarăși ușor că montajul aval conviene pentru rezistențe mici.

Studiul montajului Amonte Fig. II

Păstrând aceleași notații ca și la montajul oval avem evident:

$$X_c = \frac{U}{I} \quad (7)$$

Am putut scrie relația (7) neglijând căderea de tensiune în ampermetru A

Exact putem scrie:

$$X = \frac{U - R_a I}{I} \quad (8)$$

Rezultă că factorul de corecție K este:

$$K = \frac{X}{X_c} = \frac{U - R_a I}{U} = 1 - \frac{R_a}{X_c} \quad (9) \quad \left(\frac{I}{U} = \frac{1}{X_c} \quad (7) \right)$$

Se observă ușor din relația (9) că factorul de corecție e subunitar, deci rezistența calculată și măsurată e mai mare decât rezistența de măsurat.

Vedem că factorul K depinde de R_a și X_c (implicit de U și I) și cum X_c variază cu U și I vom trasa graficul (K, X_c) unde am luat porțiunea de rezistențe pozitive. Fig. IV.

Admitem și în acest caz aceleași erori ca și în cazul montajului oval adică $\varepsilon\% = 1\%$ și efectuăm la fel construcția.

Ca să determinăm intervalul unde putem măsura rezistențele cu montajul

Aplicatie.

Vom lua cazul unui ampermetru cu shunt S.H care poate sa masoare pâna la I_{max} amperi si are rezistenta R_a shunii. Admit eroarea $\varepsilon = 1\%$

Rezultă din (10) $FD = 0,99$ $OF = \frac{R_a}{0,01} = 100 R_a$

$OF = \frac{R_a}{0,01} = 100 R_a$ (shunii) (11)

Tabloul 2

I_{max}	$\frac{45}{10^V}$	0,15	0,30	0,75	1,5	3	7,5	15	30	75	150
R_a	10	0,3	0,15	0,06	0,03	$\frac{15}{1000}$	$\frac{6}{1000}$	$\frac{3}{1000}$	$\frac{15}{10000}$	$\frac{6}{10000}$	$\frac{3}{10000}$
$100R_a$	1000	30	15	6	3	1,5	0,6	0,3	0,15	0,06	0,03

Din (10) putem enunta:

Cu metoda volt-amperometrica în montajul amonte putem efectua τ măsurătoare industriale, cu eroare de 1%, fără corecțiuni, dacă rezistenta de măsurat este mai mare de 5 sute de ori decât rezistenta ampermetrului întrebuințat.

Procedul e simplu: Facem montajul amonte, efectuăm citirile și calculul; dacă găsim ca rezultat o rezistență mai mare decât 5 sute de ori rezistența ampermetrului întrebuințat, 5 luăm ca bună; în caz contrar ne folosim de factorul de corecție dat de graficul Fig. IV.

Graficul IV e trasat odata pentru totdeauna si il facem adaptabil oricarei ampermetru intrebuinat, calculand scara incat sa avem : $OA = R_x$

Am in general, ca sa evitam incalzirea rezistentei de masurat nu interbuimam curenti mai mari de 1,5 amperi, vedem ca pentru ampermetrul. intrebuinat tot limita minima pana la care putem masura rezistentele fara corectie este : 3. ohmi (Tabloul 2).

Vedem iarasi usor ca montajul amonte convine pentru rezistente mari.

Voi face o aplicatie la masuratoarea unei rezistente si voi folosi tablourile 1 si 2 pentru determinarea montajului.

Am o rezistentă X de masurat. Fac montajul oval cu $U_{max} = 30$ volti si cetera $U = 25$ volti, $I = 0,2$ amperi.

Am

$$X_c = \frac{25}{0,2} = 125. \text{ ohmi}$$

Din tablou vad ca pot masura fara corectie cu $U_{max} = 30$ pana la max: 100.ohmi Ori cum rezultatul gasit $X_c = 125. \text{ ohmi}$ e mai mare, efectuez montajul amonte care pentru un curent max. $I_{max} = 0,3 \text{ A}$ ermite masuratori exacte de la 3. ohmi in sus.

Se vede deci ca procedul e simplu.

Ca o aplicație a metodei voltampermetrice tratată mai sus, vom studia și măsura puterea electromagnetică în curent continuu. Inseamnă P puterea căutată, cu P_c puterea calculată, cu P_a și P_v puterile în circuitele ampermetrului și voltmetrului, toate aceste puteri fiind exprimate în watti.

În montajul aval avem:

$$P_c = UI \quad P = U(I - I_v) \quad \therefore K = \frac{P}{P_c} = 1 - \frac{UI_v}{UI} = 1 - \frac{P_v}{P_c}$$

$$\text{Deci} \quad K = 1 - \frac{P_v}{P_c} \quad (12)$$

Graficul (K, P_c) e cel din fig. IV adaptându-l la scară așa fel încât să avem $OA = P_v$. P_v e constant deoarece tensiunea de alimentare e constantă.

Putem conchizi: Metoda aval pentru măsurarea puterii electromagnetice în curent continuu, se poate întrebuința conștient și eroare de 1% dacă puterea de măsurat este mai mare decât o parte de ori puterea consumată în circuitul voltmetrului întrebuințat.

Tabloul 3

U_{max}	$\frac{45}{1000}$	3	15	30	75	150	300
$130 P_v$	$\frac{2,025}{100}$	0,9	4,5	9	22,5	45	90

În montajul amonte avem :

$$P_c = UI \quad P = (U - R_a I) I \quad \therefore K = 1 - \frac{R_a I^2}{UI} = 1 - \frac{P_a}{P_c}$$

$$\text{Deci: } K = 1 - \frac{P_a}{P_c} \quad (13)$$

Graficul (K, P_c) e cel din fig. IV adaptându-l la scară astfel încât să avem $OA = P_a$.

Putem enunța la fel: Metoda amonte pentru măsurarea puterii electromagnetice în curent continuu se poate întrebuința comitând o eroare de 1% dacă puterea de măsurat e mai mare decât o sută de ori puterea consumată de ampermetrul întrebuințat.

Tabloul 4

I_{max}	$\frac{45}{10^4}$	0,15	0,30	0,75	1,5	3	7,5	15	30	75	150
$100P_a$	$\frac{2,025}{100}$	0,675	1,35	3,375	6,75	13,5	33,75	67,5	135	337,5	675

Comparând tablourile 3 și 4 deducem:
Metoda volt-amperometrică pentru a măsura puterea electromagnetă în curent continuu e bună să o întrebuințăm după cum urmează:
Metoda oval: pentru intensități mari și

tensiuni mici.

Metoda amonte : pentru intensități de curent mici și tensiuni mari.

Exemplu. Voiu să măsurăm o putere electromagnetică și facem un montaj amonte : ceticu $U = 110$ volți $i = 5$ amperi $P_c = 550$ watti. Cercetând tabloul 3 și 4 vedem că trebuie să întrebuițăm metoda aval.

Am scotit să dau aceste metode simple de altfel cari în laboratoarele de măsuri și încercări electrotehnice, pot fi de real folos. - Și

